

I GRÄNSLANDET MELLAN UNGDOM OCH VUXENLIV: UNGA VUXNAS ÖVERGÅNGAR TILL VUXEN- OCH ARBETSLIVET I OSÄKRA ARBETSMARKNADSFÖRHÅLLANDEN¹

Frida Westerback: *VTT, yliopisto-opettaja, Helsingin yliopisto*

frida.westerback@helsinki.fi

Janus vol. 34 (1) 2026, 113–122

INTRODUKTION

Framtidstro utgör en central dimension i ungas välbefinnande och samhälleliga delaktighet. Hur unga uppfattar sina framtidsutsikter speglar inte bara deras individuella livsvillkor, utan också bredare samhälleliga utvecklingslinjer. I en tid präglad av klimatkris, ekonomisk osäkerhet och ökade samhällsklyftor har frågan om ungas framtidstro blivit alltmer angelägen. Den senaste Ungdomsbarometern, visar en tydlig nedgång i finländska ungas optimism inför framtiden – en utveckling som väcker frågor om de strukturella villkor som formar ungas framtidsutsikter. År 2016 uppgav fyra av fem unga (83 procent) att de såg väldigt optimistiskt eller optimistiskt på framtiden. År 2024 hade andelen sjunkit till 61 procent. (Happonen & Kiilakoski 2025.)

Så vad förklarar den tydliga nedgång som framkommer i den senaste Ungdomsbarometern? Ett entydigt svar är svårt att ge. Enligt forskarna bakom studien är det snarare fråga om ett komplext samspel mellan flera faktorer. Förändringen kan delvis förklaras med att allt fler unga börjat rapportera att de förhåller sig neutralt till framtiden, det vill säga varken optimistiskt eller pessimistiskt. Andelen som förhåller sig pessimistiskt är fortfarande rätt liten. (Happonen & Kiilakoski 2025.) Den plötsliga minskningen i framtidstro kan inte heller enbart förklaras med traditionella indikatorer som ungdomsarbetslöshet eller yttre kriser såsom kriget i Ukraina, konflikten i Gaza eller klimatförändringens konsekvenser. Historiskt sett har unga dessutom tenderat att hysa större tilltro till sin egen framtid än till världens (Franceschelli & Keating 2018; Nikunen & Korvajärvi 2020; Haikkola & Kauppinen 2020). För att förstå den aktuella utvecklingen krävs därför en närmare granskning av de villkor och erfarenheter som präglar ungas vardag.

En första förklaring är att ungas ekonomiska situation försämrats märkbart. Nedskärningar i olika stöd riktade till unga, i kombination med stigande ungdomsarbetslöshet och inflation, har bidragit till detta. En annan faktor som påverkat framtidstron hänger ihop med covid-19-pandemin. Pandemin innebar stora inskränkningar i ungas vardag och tog ifrån dem många erfarenheter som hör till en normal uppväxt. För det tredje försvagas ungas framtidstro av att samhällsdebatten präglas av negativa och pessimistiska framtidsbilder. När unga gång på gång möter budskap om att samhället är i kris – från politik till vardag – blir det svårt att föreställa sig en hoppfull och meningsfull framtid. (Villimedia 2025.)

På basen av tidigare forskning vet vi dessutom att ett utdraget inträde i arbetslivet, osäkra positioner och långvarig arbetslöshet påverkar ungas självbild, sänker deras förväntningar på arbetet och begränsar framtidsutsikterna (Hanski & Järvensivu 2020). För dem som står utanför arbetslivet blir goda framtidsutsikter svåra att uppnå, vilket ibland leder till en "en dag i taget"-attityd. Denna kortsiktighet kan kopplas till ett utvidgat nutidsperspektiv, ett kännetecken för den senmoderna tidsuppfattningen där nuets betydelse och navigering på kort tidshorisont får stor vikt (Leccardi 2008; 2014; Farrugia 2019; Kojo 2010). Ungas kortsiktiga tidsuppfattning hänger ofta samman med den utmanande uppgiften att finna sin plats i samhället (Rubin 2000).

Mot bakgrunden av detta blir det angeläget att få mera kunskap om varför unga och unga vuxnas framtidstro rasat och hur denna framtidstro kunde stärkas. Detta är speciellt viktigt att undersöka, då det gäller unga vuxna som befinner sig i arbetslivets marginal. I min doktorsavhandling har jag valt att rikta blicken från en mer generell bild till unga vuxna, som befinner sig i utkanten av arbetslivet. Hur upplever dessa unga vuxna de möjligheter och utmaningar som samtida arbets- och utbildningsmarknader medför, och hur föreställer de sig sin framtid i detta sammanhang? Studien fördjupar sig i hur så kallade ideala övergångar från ungdom till vuxen- och arbetsliv, normer i ett arbetscentrerat samhälle, osäkra arbetsmarknadsvillkor samt samhällsliga kriser, såsom covid-19-pandemin, samverkar och formar de ungas aktörskap, förmågor och framtidsutsikter. Genom att undersöka arbetslivets framträdande roll i dessa ungas livsvärldar i ett longitudinellt perspektiv, analyseras hur arbetslivet ter sig för dem som söker sin plats i det, samt hur deras livslopp och positioner vid inträdet till arbetsmarknaden tar form och omförhandlas. Studien syftar även till att belysa hur en metodologisk mångfald kan bidra till fördjupad förståelse av unga vuxnas holistiska välbefinnande och de

frågeställningar som aktualiseras i övergångsskeden. (Westerback 2025.)

SOCIOLOGISKT LYSSNANDE SOM VERKTYG FÖR DJUPARE FÖRSTÅELSE

På vilka sätt kan vi förbättra vår förmåga att lyssna till unga och förstå, tolka och framföra deras perspektiv? I föreliggande forskning har jag hämtat inspiration från tanken om sociologiskt lyssnande (*sociological listening*). I sociologiskt lyssnande betonas vikten av att koppla individuella livssituationer till bredare samhällsliga och historiska sammanhang – en så kallad ”sociologisk fantasi” (Mills 1959), som är avgörande för att tolka och förstå upplevelser i ett större perspektiv. Idén om sociologiskt lyssnande uppmanar forskare att inte bara ta del av deltagarnas berättelser, utan också att uppmärksamma de erfarenheter som kanske inte alltid låter sig uttryckas i ord. (Back 2007.)

Att tillämpa en forskningsmässig fantasi omfattar enligt Honkatukia (2024) åtminstone tre aspekter. För det första innebär det att förstå de samhällsliga och historiska strukturer som omger den grupp man studerar. Det kräver att forskaren fördjupar sig i relevanta forskningsdiskussioner och granskar institutioner ur de ungas perspektiv. För det andra handlar forskningsmässig fantasi om ett genuint intresse att möta unga, lyssna på deras tankar och vinna deras förtroende. Det kräver att vi ibland överger traditionella metoder och söker mer lyhörda och kreativa sätt att nå dem. Det handlar om att skapa trygga forskningsmöten för unga och att förstå den grundläggande betydelsen av ömsesidighet. Många unga uttrycker tacksamhet över att någon verkligen lyssnar. För vissa är det en oväntad och ovan upplevelse att vuxna faktiskt är intresserade av deras tankar. Den tredje aspekten av forskningsmässig fantasi handlar om forskarens förmåga till självkritisk reflektion. Det innebär att medvetet granska hur relationer, makt och samspel påverkar vad som blir synligt – och vad som riskerar att förbli dolt – i varje forskningssituation. Som ungdomsforskare har man ett särskilt etiskt ansvar: inte bara att lyssna till ungas perspektiv, utan också att lyfta deras röster in i det offentliga samtalet.

Att tillämpa sociologiskt lyssnande har i praktiken inneburit att olika redskap, såsom livslinjer, fotografier och uppgiftsbaserade metoder, har använts i samband med intervjuerna med de unga. Livslinjer används bland annat inom kliniskt socialt arbete för att

stärka klienters delaktighet och minska professionellas tolkningsföreträdare av klienters erfarenheter, känslor och tankar. Utgångspunkten är att synliggöra händelser från det förflutna, men livslinjen kan även inkludera framtidsperspektiv (Jaakola m.fl. 2021). På ett analytiskt plan har tillämpningen av olika redskap även handlat om att vara uppmärksam på sådant som kan vara svårt att verbalisera, och om att som forskare vara lyhörd för det som sker i det interaktiva samspelet under forskningsintervjuerna. Det är en process präglad av kontinuerlig reflektion och omförhandling.

Sammanlagt har 74 unga vuxna intervjuats inom ramen för studien. Den första delen av forskningsmaterialet bestod av 34 individuella kvalitativa intervjuer med unga vuxna i åldern 18–29 år, genomförda som en uppföljande studie mellan 2016 och 2017. Den andra delen omfattade 40 individuella kvalitativa intervjuer från en treårig longitudinell uppföljningsstudie mellan åren 2018 och 2020. Denna del är en del av forskningsprojektet *Ohjaamoista työelämään* (2018–2026), som undersöker vardagen och arbetslivsövergångar för så kallade NEET-unga ("Not in Education, Employment, or Training"), samt det stöd de erhållit från professionella. Gemensamt för båda materialen är att samtliga informanter är unga vuxna mellan 18 och 29 år och alla har varit klienter inom stöd- och vägledningsservicen Navigatorn under åren 2016–2020.

Genom innehållsanalyser identifierades vilken typ av livsfält arbetslivet framstod som för unga vuxna, hur deras vägar och omvägar till vuxen- och arbetslivet formades, och vilka förhoppningar de hade om framtiden. Inledningsvis undersökte studien vilken betydelse unga vuxna i prekära arbetsmarknadssituationer tillskrev arbete och relationen mellan arbete och identitet. För det andra analyserade studien, med hjälp av en longitudinell forskningsdesign, hur de ungas vägar och positioner på tröskeln till arbetsmarknaden formades. För det tredje granskade studien de unga vuxnas förmågor inom arbetslivets marginaler och satte dessa i ett samhälleligt perspektiv. Slutligen undersökte studien hur unga vuxna såg på sin framtid i en tid präglad av osäkerhet och samhälleliga kriser.

LIVETS VÄG SOM METAFOR – HUR UNGA VUXNA TOLKAR SAMTIDEN OCH FRAMTIDEN

När de unga vuxna i studien berättar om sina livssituationer, framträder en stark önskan om att sträva mot en upplevd normalitet

och en riktning som känns meningsfull, bort från en tillvaro som upplevs som repetitiv och oföränderlig. Flera beskriver hur de, i sina försök att hitta rätt väg, har hamnat på sidospår eller avvikit från de traditionella vägar som de upplever att förväntas av dem. Föreställningen om livet som en stig, väg eller bana att följa framåt är en konventionell och ofta delad metafor, djupt rotad i den kollektiva förståelsen av vad ett framgångsrikt liv innebär. Det 'normala' och 'goda' livet som dessa unga vuxna eftersträvar omfattar goda relationer och ett arbete som inte bara ger en känsla av att åstadkomma något synligt och betydelsefullt, utan också erbjuder en skälig lön. Genom dessa beskrivningar framkommer hur deras livsmål och ansträngningar styrs av en vilja att leva upp till ideal om personlig och professionell utveckling, samtidigt som de strävar efter trygghet och tillhörighet.

Att tala om framtiden med dessa unga visade sig vara ett laddat och känsligt tema. Några ser på framtiden med hopp, särskilt när de lyckas hitta en meningsfull plats i utbildning eller arbetsliv. Andra skapar mening i vardagen på egna villkor, utanför de traditionella vägarna. Men för dem som fortsatt står utanför arbetsmarknaden präglas framtidssynen ofta av osäkerhet och låg tilltro. I flera fall beskrivs en kortsiktig livshållning där man fokuserar på att ta en dag i taget, snarare än att planera framåt. Särskilt bland dem som upplevt långvarig arbetslöshet uttrycks en känsla av begränsade möjligheter och att framtiden är svår att påverka. (Määttä & Westerback 2022.) Unga har länge fått bära risksamhällets osäkerheter och det ökade individuella ansvaret för sitt liv på sina axlar. Samtidigt är det ofta oklart om de val de gör faktiskt leder dem dit de vill. (jfr Beck 1992.) Därför har unga idag inte samma möjligheter som tidigare generationer att möta de krav som ställs för att bli en del av arbetsmarknaden (jfr Kallio & Åberg 2022).

Den dynamik som präglar övergångsfasen mellan ungdom och vuxenliv låter sig inte fångas i definitiva tolkningar. Precis som inom det praktiska sociala arbetet med unga vuxna kan de ungas situation och deras sätt att förstå sina upplevelser förändras märkbart mellan träffar. Vid nästa möte kan deras situation och de betydelser de tillskriver sina upplevelser ha utvecklats eller förändrats betydligt jämfört med tidigare. Livssituationerna är ständigt i rörelse, och vi kan aldrig förutse vad nästa kontakt för med sig. (jfr Käyhkö & Armila 2022.) Snarare än att leverera definitiva svar, ger studien en bild av ett pågående skeende – en flyktig verklighet i ständig förändring.

LIMINALITETENS UTMANINGAR – ATT NAVIGERA MELLAN UNGDOM OCH VUXENLIV

Att befinna sig i gränslandet mellan ungdom och vuxenliv sammanfattas i studien som ett liminalt tillstånd (Turner 1977). Både inom forskning om socialt arbete och ungdomsforskning har begreppet liminalitet tillämpats för att belysa olika typer av övergångar och transformationsprocesser (t.ex. Furlong m.fl. 2018; Banwell m.fl. 2023; Tomlinson 2024; Almqvist & Lassinantti 2024).

Begreppet liminalitet fungerar som en tolkningsram för det mellanrum – eller vänterum – där identitet, framtid och livsprojekt förhandlas och omförhandlas. Detta liminala tillstånd är ofta komplext och emotionellt laddat för individen, men inrymmer implikationer såväl på systemnivå som professionell nivå. Det utmanar välfärdsinstitutioner och professionella aktörer att frångå mer linjära och normstyrda föreställningar om livsövergångar. Samtidigt bär liminalitet på en dubbelhet: den kan vara både påfrestande och utvecklande, fylld av sårbarhet, men också ha potential. I vissa fall kan det gemensamma i liminalitetserfarenheten fungera som en viktig resurs – en känsla av att inte vara ensam i sin vilsenhet, vilket kan bidra till kollektivt lärande eller solidaritet (Turner 1977). Utmaningen med det liminala ligger i dess öppna och obestämda temporala karaktär: det saknas garantier för *när*, *hur* eller *om* denna fas av ovisshet övergår i någon form av stabilitet (se Furlong m.fl. 2018). Det är just denna oförutsägbarhet som gör det liminala tillståndet särskilt utmanande – både för individen och för samhällets stödfunktioner.

Avslutningsvis är det avgörande att vi som både socialarbetare och ungdomsforskare är lyhörda för de ungas egna perspektiv på arbetslivets betydelse: hur de unga talar om arbete, och vilka samhällliga normer speglas – eller utmanas – i deras berättelser? Att arbete framstår som ett grundläggande livsmål bland många unga kan förstås som ett uttryck för starka samhällsnormer kring självständighet, ansvar och värde. Det är därför inte tillräckligt att konstatera att unga prioriterar arbete – vi behöver också analysera varför, på vilka villkor och med vilka konsekvenser.

I stället för att betrakta arbetsorienteringen som ett självklart faktum, är det viktigt att undersöka hur den formas i relation till strukturella krav och begränsade valmöjligheter (Julkunen m.fl. 2022). När arbete blir den huvudsakliga vägen till erkännande och tillhörighet (t.ex. Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017; Beckman & Andersson 2018; Ågren 2024), riskerar andra sätt att leva eller

drömma att framstå som avvikande eller orealistiska. I detta sammanhang blir det relevant att fråga vad som får utrymme i ungas framtidsvisioner – och vad som inte gör det. Denna studie utgår från just detta spänningsfält: mellan anpassning och motstånd, mellan internaliserade ideal och konkreta livsvillkor. Genom att analysera ungas egna berättelser strävar studien efter att synliggöra hur arbetslivets centrala roll i deras självförståelse formas, förhandlas och även ifrågasätts.

Vilka implikationer kan föreliggande studie då ha specifikt för socialt arbete? I anknytning till frågan vill jag återkoppla till studiens metodologiska mångfald och så kallat "sociologiskt lyssnande" (Back 2007) samt frågan om hur vi kunde lyssna mer omsorgsfullt på vår omvärld. Denna är en fråga som blir speciellt viktig då vi studerar upplevelser och erfarenheter av unga som upplever sig inlåsta i komplexa livssituationer. Vi lever i en tid präglad av ökande ojämlikhet och segregation, och i en tid då socialt arbete kännetecknas av ökad byråkrati, stora klientmängder och en lagstiftning som försvårar att skraddarsy tjänster efter individuella behov. I en sådan tid är det avgörande att fråga sig vad relationen mellan klient och socialarbetare egentligen består av, och hur klienternas erfarenheter bättre skulle kunna beaktas i policyutvecklingen. (Danneris 2018; Dahlstedt m.fl. 2020.)

Att lyssna är ett grundläggande medium för mänsklig kommunikation, vilket ofta tas för givet och antas vara självklart (Back 2007). Lyssnandet skapar möjligheter till ett mänskligt igenkännande och till solidariska möten. Sociologiskt lyssnande handlar om att låta sin förförståelse och position utmanas, samtidigt som man kritiskt engagerar sig i det man hör och iakttar. Sociologiskt lyssnande innebär också att använda alla sinnen i forskning (och praktik). (Back 2007.) Lyssnandet kan vidare knytas an till relationsarbete, som utgör kärnan i det sociala arbetets praktik. Studien lyfter fram vikten av långsiktigt relationsarbete, där unga känner sig delaktiga i serviceprocesser som berör deras liv (även Wrede-Jäntti & Westerback 2020; Lilja & Pukkila & Helander 2021; Aluffi Pentini & Lorenz 2022; Aaltonen m.fl. 2024).

De ungas röster i avhandlingens delstudier utmanar etablerade föreställningar om det sociala arbetets roll och syfte. De pekar på behovet av att överskrida snäva begrepp som aktivering, undanröjande av hinder och skapande av möjligheter – föreställningar som ofta utgår från ett individfokuserat och instrumentellt perspektiv. I stället lyfts det sociala arbetets grundläggande värden fram som fortsatt relevanta: erkännandet av individens värde,

utvecklingen av tillitsfulla relationer och strävan efter att förverkliga människors sociala medborgarskap. Tillsammans utgör dessa värden en möjlig riktning för ett socialt arbete som bättre svarar mot de erfarenheter och behov som unga själva uttrycker. (Aluffi Pentini & Lorenz 2022.)

Även om denna studies kontext är Navigatorn-service, är resultaten relevanta för vuxensocialarbetet i stort, särskilt det arbete som riktas till unga vuxna. Inom detta fält har idealet om aktivt medborgarskap och betoningen på individens ansvar ofta ökat trycket på klienters självaktivering, vilket riskerar att det sociala arbetets egen värdegrund underordnas arbetsmarknadspolitiska mål. När ungas delaktighet i samhället i första hand bedöms utifrån deras arbetsförmåga, finns en risk att känslor av utanförskap fördjupas snarare än motverkas. Ett socialt arbete som tar sin utgångspunkt i ungas egna erfarenheter och behov – snarare än i deras ekonomiska nyttovärde – blir därmed avgörande.

SLUTREFERENSER

1 Talturen baserar sig på skribentens lectio praecursoria till doktorsavhandling i socialt arbete som granskades vid Helsingfors universitet den 6.6.2025.

REFERENSER

- Aaltonen, Sanna & Lipponen, Oona & Hästbacka, Noora & Karvonen, Sakari (2024) People-processing in youth welfare services: A cross-sectional approach. *Children and Youth Services Review* 168, 108027. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.108027>
- Aapola-Kari, Sinikka & Wrede-Jäntti, Matilda (2017) Perinteisiä toiveita, nykyhetken kiinnittyviä pelkoja – nuoret pohtivat tulevaisuutta. I Sami Myllyniemi (red.) *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja* 189. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto, 159–175.
- Almqvist, Anna-Lena & Lassinantti, Kitty (2024) Tensions and change in liminal spaces – Young people in Swedish out-of-home care. *Children and Youth Services Review* 157, 107395. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107395>
- Aluffi Pentini, Anna & Lorenz, Walter (2022) The voice of young people in shaping future youth policies. Towards a paradigm shift. I Vibeke Bak Nielsen & Petra Malin & Ilse Julkunen & Lars Uggerhøj (red.) *Social Work, Social Welfare, Unemployment and Vulnerability Among Youth*. London: Routledge, 140–155.

- Back, Les (2007) *The Art of Listening*. Oxford: Berg.
- Banwell, Cathy & Williamson, Rebecca & Batterham, Philip & Leach, Liana & LaBond, Christine & Cleave, Alison L. & Olsen, Anna & Phillips, Christine & Zhao, Yixuan & Doan, Tinh & Walsh, Erin (2023) Liminality and insecurity: A qualitative study of young adults' vulnerabilities during the first twelve months of COVID-19 in Australia. *SSM - Qualitative Research in Health* 3, 100260. <https://doi.org/10.1016/j.ssmqr.2023.100260>
- Beck, Ulrich (1992) *Risk Society. Towards a New Modernity*. London, Thousand Oaks & New Delhi: SAGE Publications.
- Beckman, Anita & Andersson, Åsa (2018) "Kvar vid barnbordet..." – Om unga vuxna utanför arbetsmarknaden. I Thomas Johansson & Emma Sorbring (red.) *Barn- och ungdomsvetenskap. Grundläggande perspektiv*. Stockholm: Liber, 529–543.
- Dahlstedt, Magnus & Gruber, Sabine & Herz, Marcus & Lalander, Philip (2020) Förord: Kritiska sociala arbeten. *Socialvetenskaplig tidskrift* 27 (3–4), 199–206. <https://doi.org/10.3384/SVT.2020.27.3-4.3661>
- Danneris, Sophie (2018) Ready to work (yet?) Unemployment trajectory among vulnerable welfare recipients. *Qualitative Social Work* 17 (3), 355–372. <https://doi.org/10.1177/1473325016672916>
- Farrugia, David (2019) How youth become workers: Identity, inequality and the post-Fordist self. *Journal of Sociology* 55 (4), 708–723. <https://doi.org/10.1177/1440783319865028>
- Franceschelli, Michaela & Keating, Avril (2018) Imagining the Future in the Neoliberal Era: Young People's Optimism and Their Faith in Hard Work. *Young* 26 (4), 1–17. <https://doi.org/10.1177/1103308817742287>
- Furlong, Andy & Goodwin, John & O'Connor, Henrietta & Hadfield, Sarah & Hall, Stuart & Lowden, Kevin & Plugor, Réka (2018) *Young people in the labour market: past, present, future*. London: Routledge.
- Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. *Näkökulma* 66. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Hanski, Sini & Järvensivu, Anu (2020) Työllisyys nousee tarina kerrallaan – Tutkimus työttömien identiteetin uudelleenrakentamisesta. *Työpoliittinen aikakauskirja* 63 (1), 10–22.
- Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Honkatukia, Päivi (2024) Varjoista valoon – nuorten yhteiskunnallinen ääni ja mielikuvituksen voima. *Nuorisotutkimus* 42(4), 68–75. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9155137>
- Jaakola, Anne-Mari & Kaittila, Anniina & Linnossuo, Outi & Laitinen, Minna & Valta, Reetta & Ylönen, Oona (2021) *Elämänjana lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävässä sosiaalityössä. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2*. Turku: Turun yliopisto.
- Julkunen, Ilse & Uggerhøj, Lars & Bak Nielsen, Vibeke & Malin, Petra (2022) Introduction. I Vibeke Bak Nielsen & Petra Malin & Ilse Julkunen & Lars Uggerhøj (red.) *Social Work, Social Welfare, Unemployment and Vulnerability Among Youth*. London: Routledge, 1–17.
- Kallio, Jenni & Åberg, Susanna (2022) Kirjoituksia kestävästä hyvinvoinnista, osa 4: Nuori kansalainen – arvokas ammattilainen ja yhteiskunnan jäsen? Kriittisen tutkimuksen näkökulmia nuorten hyvinvointiin ja osallisuuteen. ALL-YOUTH -hanke. <https://sites.tuni.fi/allyouthstn/uncategorized/kirjoituksia-kestavasta-hyvinvoinnista-osa-4-nuori-kansalainen-arvokas-ammattilainen-ja-yhteiskunnan-jasen-kriittisen->

- tutkimuksen-nakokulmia-nuorten-hyvinvointiin-ja-osallisuuteen/
Kojo, Marjaana (2010) Laajentunut nykyisyys: nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen työn marginaalissa. *Nuorisotutkimus* 28 (2), 23–35.
- Käyhkö, Mari & Armila, Päivi (2022) ”Tasasen paskaa kuuluu”. *Elämän-ongelmien kirja kehkeytyvässä aikuisuudessa*. *Aikuiskasvatus* 42 (4), 270–285.
- Leccardi, Carmen (2008) New biographies in the ‘risk society’? About future and planning. *Twenty-First Century Society* 3 (2), 119–129. <https://doi.org/10.1080/17450140802062078>
- Lilja, Taru & Pukkila, Päivi & Helander, Jaakko (2021) Nuorten asiakasosallisuus monialaisessa ohjaus- ja neuvontapalvelussa: Havainnointitutkimus ohjaustilanteista Ohjaamoissa. *Nuorisotutkimus* 39 (1), 21–36. <https://journal.fi/nuorisotutkimus/article/view/121390>
- Mills, C. Wright (1959) *The Sociological Imagination*. Oxford: Oxford University Press.
- Määttä, Mirja & Westerback, Frida (2022) Nuoret aikuiset työmarkkinoilla ja niiden kynnyksellä – Elämänkulun näkökulma. *Nuorisotutkimus* 40 (3), 22–38. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122542>
- Nikunen, Minna & Korvajärvi, Minna (2020) Being positive, being hopeful, being happy: Young adults reflecting on their future in times of austerity. *European Journal of Cultural Studies* 25 (3), 824–842. <https://doi.org/10.1177/1367549420935901>
- Rubin, Anita (2000) *Growing up in Social Transition: In Search of a Late-modern Identity*. Turun yliopiston julkaisuja, sarja B, Humaniora osa 234. Turku: Turun yliopisto.
- Tomlinson, Michael (2024) Conceptualising transitions from higher education to employment: navigating liminal spaces. *Journal of Youth Studies* 27 (8), 1079–1096. <http://dx.doi.org/10.1080/13676261.2023.2199148>
- Turner, Victor (1977) Process, System, and Symbol: A New Anthropological Synthesis. *Daedalus* 106 (3), 61–80.
- Villimedia (2025) Miksi suomalaisten nuorten usko tulevaisuuteensa murenee? <https://villi.fi/miksi-suomalaisten-nuorten-usko-tulevaisuuteensa-murenee/> Luettu 17.5.2025.
- Westerback, Frida (2025) I gränslandet mellan ungdom och vuxenliv: unga vuxnas övergångar till vuxen- och arbetslivet i osäkra arbetsmarknadsförhållanden. Helsinki Practice Research Publications 3/2025. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Wrede-Jäntti, Matilda & Westerback, Frida (2020) Haastavia tilanteita nuorten arvostamassa Ohjaamossa – Miten Ohjaamoon tyytymättömät nuoret perustelevat kritiikkinsä? I Mirja Määttä & Anne-Mari Souto (red.) *Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 46–69.
- Ägren, Susanna (2024) *Epistemological Dissonance of Worker-Citizenship Young vocational students’ and graduates’ negotiations of societal belonging within the changing labour market*. Tampere University Dissertations 933. Tampere: Tampere University.